

Təbiətə biz gün yox, həz gün sahib çıxacaq

Ətraf mühitin mühafizəsi yalnız təbiətin qorunması və bərpası deyil. Süni landşaftların, şəhərlərin, əkin sahələrinin də qorunmasına və ağıllı idarə edilməsinə ehtiyac var. Rifaha xidmət edən balanslı, dayanıqlı inkişaf global planlaşdırma, əməkdaşlıq və hər birimizin fəaliyyəti sayəsində qurula bilər.

Hər il iyunun 5-də Ümumdünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü qeyd olunur. Bu tarix BMT Baş Assambleyasının 27-ci sessiyasında 15 dekabr 1972-ci il tarixli qətnamə ilə təsis olunub və ətraf mühit problemləri üzrə Stokholm konfransının başladığı günə təsadüf edib. Forumda bəşəriyyətin tərəqqisi nöqtəyi-nəzərindən dayanıqlı inkişaf konsepsiyası müzakirə mövzusu idi. Konfrans iştirakçılarının qəbul etdikləri Stokholm Bəyannaməsi ətraf mühitin qorunması üçün 26 prinsipi müəyyən edib, ekolojiya məsələlərində dövlətlərin üzərinə məsuliyyət və öhdəliklər qoyub.

Dünya ictimaiyyətinin diqqətini ətraf mühit problemlərinə cəlb etmək siyasəti maraqlı və müvafiq fəaliyyətləri stimullaşdırmaq üçün əsas yollardan biridir. Bu gün insan amilini ətraf mühitin mühafizəsi məsələlərinin mərkəzinə qoyur, dünya xalqlarına dayanıqlı və ədalətli inkişafa fəal kömək etməyə imkan yaradır, ekoloji məsələlərə yanaşmaların dəyişməsinin əsas hərəkətverici qüvvəsinin icmalar olduğunu, bütün ölkələrin və xalqların daha təhlükəsiz, firavan gələcəyi üçün tərəfdaşlıq əlaqələrinin vacibliyini izah edir.

Ətraf mühitin mühafizəsi müasir şəraitdə insan və təbiətin qarşılıqlı əlaqəsinin yeni formasıdır. Bu, cəmiyyətin

yət və təbiətin ahəngdarlığına, gələcək nəsillər üçün təbii sərvətlərin qorunmasına və çoxalmasına yönəlmiş dövlət və ictimai tədbirlər sistemidir.

Bu il 5 iyun tarixinin mövzusu "Plastik çirklənməyə qarşı mübarizə"dir. Bu şüar plastik çirklənmə ilə mübarizədə tənəşdirilməz tədbirlər görməyə çağırır. Son 70 ildə təxminən 9.200 milyon ton plastik istehsal edilib, onlardan 7 mini zibilə çevrilib. UNEP-in (Birləşmiş Millətlər Təşkilatı)

nın Ətraf Mühit Proqramı, United Nations Environment Programme) proqnozlarına görə, 2050-ci ilə qədər ümumilikdə 34 milyon ton plastik istehsal ediləcək və planetdə nə qədər plastik tullantıların səpələnəcəyini təsəvvür etmək heç də çətin deyil. Plastik digər materiallar kimi təbii şəkildə parçalanmır, mikro və nanoplastik kimi tanınan kiçik polimer hissəciklərə parçalanır. Bu hissəciklər su və hava vasitəsilə asanlıqla

yayılır, yeraltı sulara nüfuz edir. Onlar ekosistemlərdə toplanır və qida zənciri vasitəsilə bütün canlıların orqanizminə daxil olur.

İnsan nəfəs alarkən ildə təxminən

və onun sakinlərinə daha çox zərər verir. Dəniz canlıları zibildən zədələnərək məhv olurlar. Plastik istehsalı həmçinin iqlim dəyişməsinə səbəb olur. Polimerlər karbohidrogenlərdən - neft və qazdan, yeni fosil yanacaqlardan istehsal olunur. Plastik istehsalının inkişafı neft hasilatının artımını, neft emalı zavodlarının genişləndirilməsini tələb edir. Bütün bunlar birmənalı olaraq istixana qazlarının mənbəyidir.

Hər dəqiqə dünyada bir milyon plastik şüşə alınır və plastik torbalar ildə beş trilyondan çox istifadə olunur. Dünyada istehsal olunan bütün plastiklərin yarısı əvvəlcə birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulub. Bu məhsulların 85 faizi mikroplastiklərə parçalanan və bütün planeti zəhərləyən zibil-lərlərə göndərilir. Birdəfəlik plastik 98 faizi ilkin xammaldan, karbohidrogenlərdən hazırlanır. Bu, təkrar emaldan daha ucuz və sərfəlidir.

Hazırkı mərhələdə ən vacib məsələ birdəfəlik plastik istehsalını və istehlakını azaltmaqdır. Burada dövlət orqanlarının qərarları mühüm rol oynayır. Onlar belə məhsulların istehsalına, idxalına və satışına qadağalar tətbiq etmək səlahiyyətinə malikdirlər. İstehsalçılar fəaliyyətlərini yenidən nəzərdən keçirməli, ehtiyac olmadığı halda birdəfəlik plastikdən imtina etməlidirlər. İnnovativ və ya ənənəvi materialları, dayanıqlı istehsal zəncirlərini tətbiq etməli, təkrar emal olunan plastiklərə üstünlük verməlidirlər.

Onlar alıcıları məhsulları haqqında düzgün və aydın məlumatlandırmaqlıdır ki, istehlakçılar ekoloji cəhətdən təmiz seçim edə bilsinlər.

Yalnız birlikdə dünyanı yaxşılaşdırmaq doğru dəyiş və plastik çirklənməyə qarşı qətiyyətli mübarizə apara bilərik. Bu gün bir çox ölkələrdə ekoloji aksiyalar, görüşlər və fleşmoblar keçirilir. Ekspertlər müxtəlif materiallardan, kimyəvi maddələrdən və məhsullardan istifadə edərək təbiəti və sağlamlığı qorumaq barədə danışıqlar. Şagirdlər və tələbələr maarifləndirmə tədbirlərinə cəlb olunur, uşaqlar üçün eko-çantaların hazırlanması üzrə ustad dərsləri, açıq havada kvestlər və interaktiv sessiyalar keçirilir. Tələbələr konfranslarda və müzakirələrə qatılaraq öz ekoloji layihələrini təqdim edirlər.

Ətraf mühitin mühafizəsi təkcə regional deyil, beynəlxalq səviyyədə də kompleks yanaşma və səylərin birləşdirilməsini tələb edir. Hər birimiz planetdə əlverişli həyat şəraitinin qorunmasına töhfə verə bilərik.